

Kris Tavernier

VAN ZONDAAR TOT ZOON

*Een studie over het werk van de
God van alle genade*

Lucas 15

Boeken om de Bijbel

Opgedragen aan mijn kinderen Timna & Judith
Lees, leer, leef en geef.

Omslag

'De terugkeer van de verloren zoon' (ca. 1668/69).
Rembrandt van Rijn (1606-1669). Hermitage, St. Petersburg.

Vormgeving en druk: Drukkerij Van der Perk B.V.

Eerste editie 2009
Boeken om de Bijbel, Gouda
Distributie: Johannes Multimedia, Postbus 31, 3940 AA Doorn
ISBN 978-90-70926-67-0
NUR 707

Alle rechten voorbehouden.
Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd, opgeslagen in
een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt,
in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch of mechanisch,
zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

*'Groeit op in de genade en kennis van onze
Heer en Heiland Jezus Christus.
Hem zij de heerlijkheid, zowel nu als tot de dag
van de eeuwigheid.'*

2 Pe 3:18

*'De God nu van alle genade, die u heeft geroepen
tot zijn eeuwige heerlijkheid
in Christus Jezus (...).'*

1 Pe 5:10

*'Over deze behoudenis hebben profeten onderzocht en nagevorst die van de
voor u bestemde genade geprofeteerd hebben, terwijl zij navorsten welke of wat
voor een tijd de Geest van Christus die in hen was, aanduidde, toen Hij tevoren
getuigde van het lijden dat over Christus zou komen, en van de heerlijkheden
daarna. Aan hen werd geopenbaard dat zij niet voor zichzelf, maar voor u de
dingen bedienden die u nu zijn aangekondigd door hen die u het evangelie
hebben verkondigd door de Heilige Geest die van de hemel is gezonden; dingen
waarin engelen begerig zijn een blik te werpen.'*

1 Pe 1:10-12

Ik wil hierbij graag een woord van dank richten aan de correctoren die hebben geholpen om de leesbaarheid van dit boekje te vergroten. Een eerste woord van dank wil ik richten tot de uitgever, br. Hugo Bouter, hij was een grote steun bij het schrijven van dit boekje. Ook Raymond Hausoul verdient een woord van dank voor het nalezen van het manuscript en de nuttige aantekeningen die daaruit gevolgd zijn. Ook voor mijn echtgenote Stephanie Debont wil ik graag een woord van dank uitspreken, zij is de vrouw achter de schermen die mij steeds steunt wanneer de schrijfdrift mij overoalt.

INHOUD

WOORD VOORAF	7
1. DE RIJKDOM VAN DE GENADE VAN GOD	11
Zoekende genade	11
Verwelkomende genade	14
De blijdschap van God	15
Genade voor alle mensen	17
Het getuigenis van het boek Handelingen	19
2. DE ARBEID VAN DE GOD VAN ALLE GENADE	21
God werkt	21
Het werk op Golgota	22
De arbeid van de drie-ene God	24
3. HET VOORWERP VAN DE GENADE VAN GOD	27
Terug naar God	27
Drie benaderingswijzen van Lucas 15	28
De onwaardigheid van de jongste zoon	31
De ellende van de jongste zoon	33
Hongersnood	34
Licht en liefde	37
En de oudste zoon?	40
De reactie van de vader	42

4. DE WEG TOT DE GENADE VAN GOD	45
De weg terug	45
Stap 1: inkeer	48
Stap 2: beslissen	49
Stap 3: doen	50
5. DE HEERLIJKHEID VAN DE GENADE VAN GOD	53
De zegen van het zoonschap	53
De thuiskomst van de zoon	55
De vader	62
GERAADPLEEGDE LITERATUUR	64

WOORD VOORAF

In Lucas 15 vinden we drie gelijkenissen: de gelijkenis van het verloren schaap, die van de verloren munt en ten slotte die van de verloren zoon (of is het 'zonen'? Dat laat ik nog even rusten). Het zijn drie van de *bekendste* gelijkenissen. De Heer Jezus gebruikte heel vaak gelijkenissen, sommigen spreken van een derde deel van alles wat opgetekend is in de evangeliën. Wanneer de Heer dit deed, dan was dat steeds in een bepaald verband of met een bepaald doel. Hij vertelde een verhaal aan de hand van zaken of gebeurtenissen uit het dagelijks leven van toen. Daarin legde Hij diepe geestelijke lessen en waarheden. Hij verpakte zijn boodschap in een beeldend, sprekend verhaal. Doordat de verhalen gingen over zaken uit het alledaagse leven, werd het voor de toehoorders zeer begrijpelijk. Veelal worden deze drie gelijkenissen in hun verband met elkaar gelezen, en zo hoort het ook als we deze gelijkenissen willen begrijpen. De drie gelijkenissen hebben immers hetzelfde centrale thema: 'verloren ... gevonden ... vreugde' (vs. 6, 9, 32).

De eerste twee verzen van Lucas 15 tonen de aanleiding voor het vertellen van deze gelijkenissen. De tollenaars en zondaars kwamen naar Hem toe om naar Hem te luisteren (vs. 1). Het gaat hier over mensen die algemeen bekend stonden als grove zondaren. De tol-

lenaars worden in het bijzonder genoemd. Het waren Joden die belastingen inden voor de Romeinse bezetter en daarbij ook nog woekerprijzen rekenden voor hun eigen profijt (vgl. Lc 3:12-13; 19:8). Ze waren daardoor bij het volk veracht (vgl. Lc 18:11), en werden als collaborateurs gezien (vgl. Mt 18:17). Deze twee benamingen, tollenaars en zondaars (zie bijv. Mt 9:10-11; 11:19; Mc 2:15-16; Lc 5:30; 7:34), duiden op mensen die als onwaardige Joden beschouwd werden. De farizeeën en schriftgeleerden mopperden daarover, verontwaardigd als ze waren. Ze namen het niet dat Hij zondaars ontving en met hen at (vs. 2, zie ook Lc 5:30). Samen een maaltijd nuttigen gold immers als een blijk van vriendschap of zelfs van broederlijke genegenheid. Dat kon toch niet goed zijn. Voor hen leek het alsof hun immoraliteit Hem niet deerde. Een later rabbijns gezegde luidt: "Laat iemand geen omgang hebben met een zondig, goddeloos, slecht mens, zelfs niet om hem dichterbij de wet te brengen". Maar was het samen aan tafel gaan met zondaars niet het meest sprekende beeld dat de Heer kon noemen van de genade die Hij wilde aanbieden?

In zo'n setting vertelde de Heer Jezus deze drie gelijkenissen. Ze vormen een antwoord op de overleggingen van de farizeeën en schriftgeleerden. Ze verklaren het feit dat Hij Zich onderhield met de zondaars. Het gebeuren gaf de Heer Jezus aanleiding om de *genade* van God bekend te maken. Twee van de drie gelijkenissen in Lucas 15 komen uitsluitend hier voor. Het zijn de gelijkenissen van de verloren munt en van de verloren zoon. De gelijkenis van het verloren schaap komt

ook in Matteüs voor (Mt 18:12-14). Elk evangelie brengt de boodschap van Gods liefde en genade. Zo staat er dan ook in Matteüs 18:14 geschreven: 'Zó bestaat bij uw Vader, die in de hemelen is, de wil niet, dat één dezer kleinen verloren gaat'. Maar het is Lucas die wellicht meer dan de andere evangelisten de genade van God voor het verlorene belicht. Dit hoofdstuk vormt een (misschien beter: hét) hoogtepunt in het Lucas-evangelie. Het toont het hart van de God van alle genade (1 Pe 5:10). Hét centrale thema van dit evangelie is dat God liefdevol en genadig is en dat Hij er diepe vreugde in schept om zijn liefde te geven en zijn genade te bewijzen aan verloren mensen. De drie gelijkenissen in Lucas 15 illustreren dan ook Gods arbeid om het verlorene te zoeken. In de herder mogen we de Heer Jezus Christus, de Zoon van God, herkennen, die gekomen is om het verlorene te zoeken. In de vrouw die op zoek gaat naar de verloren munt, mogen we de arbeid van de Heilige Geest ontdekken. In de vader zien we hoe de liefdevolle hemelse Vader verlangend wacht op de zondaar. De nood van de zondaar brengt God in beweging.

We beginnen bij de zondaar ver weg, en we komen uit bij de zoon in het huis van de Vader.

Brugge, voorjaar 2009

Kris Tavernier

DE RIJKDOM VAN DE GENADE VAN GOD

Zoekende genade

In de gelijkenis van het verloren schaap zien we de Zoon van God, die als de Goede Herder op zoek gaat naar het dwalende schaap (vgl. Joh 10:11vv.). De Zoon, die gekomen is om het verlorene te zoeken en te redden (Lc 19:10). Zoals de herder bereid is de moeilijkheden van de wildernis te trotseren, was de Heer Jezus bereid in deze wereld te komen en een weg van lijden, tot de dood toe (Rom 5:8), te gaan. Het kostte Hem alles om het verlorene te redden. Het verloren gaan van een schaap dwingt de herder ertoe een weg te gaan door de wildernis, althans indien hij om het schaap geeft. Zo werd de Heer Jezus gedrongen uit liefde voor het verlorene. De Heer Jezus ging niet tussen zondaars zitten, omdat Hij dat plezierig vond en met hen wilde meedoen (zoals de farizeeën eigenlijk suggereerden). Hij deed het vanwege hun verloren toestand, waaruit Hij hen wilde redden. Daarvoor had Hij alles over. Hij *haat* de zonde, maar heeft de zondaar lief. En zo gaat Hij op zoek naar elke verlorene. Ieder mens kent Hij en ieder mens zoekt Hij. De herder in de gelijkenis zou misschien liever thuis zijn gebleven dan op weg te gaan door de wildernis. Zo zou de Heer, menselijk gesproken, ook beter af zijn geweest als Hij in de

hemel was gebleven. Maar zijn liefde voor het verlorene drong Hem.

In de gelijkenis van de verloren munt zien we de Heilige Geest, die met onverdroten ijver op zoek gaat naar het verlorene. Zoals de vrouw er alles voor over heeft om het muntstuk te vinden, zo had en heeft God er ook alles voor over om de zondaar te redden. De Heilige Geest is om zo te zeggen de 'drijvende kracht' achter de schermen, ijverig, koortsachtig. Zo spaart ook Hij Zich geen moeite bij het zoeken naar het verlorene.

In deze twee gelijkenissen zien we dus het zoekende werk van God in zijn genade. De genade van God komt voort uit zijn liefdevolle hart. De herder gaat op zoek, de vrouw gaat op zoek. Het principe hier is dat de genade van God onvoorwaardelijk is en van Hemzelf uitgaat. Uit *genade* zijn wij gered (Ef 2:5,8). De nadruk in deze twee gelijkenissen valt op de overweldigende rijkdom van zijn genade (Ef 2:7). De vraag wat ons deel is, het *antwoord* op die genade, komt pas in de volgende gelijkenis aan bod. In deze twee gelijkenissen wordt dat buiten beschouwing gelaten. De drie gelijkenissen zijn geen theologische uiteenzettingen, maar vormen samen een openbaring van de genade die in Gods hart woont – daar gaan deze gelijkenissen over. De passiviteit en de onmacht van het schaap en van de munt onderstrepen dit nog eens.

In het schaap en in de munt zien we dan ook de toestand van de *zondaar*. Hij is ver van God, dwalend en ronddolend (vgl. Js 53:6a; 1 Pe 2:25), verloren en hulpeloos, ver van God en onmachtig om de weg zelf terug

te vinden (het schaap). Een ongelovige is voor God eigenlijk als een dood ding (Ef 2:1); hij is dood in zijn zonden, in de vuiligheid waarin hij zich bevindt (zoals het levenloze muntstuk). En ook in de derde gelijkenis zien we een aspect van de toestand van de zondaar. De verloren zoon is blut, vuil en onrein (door zijn verblijf bij de varkens; vgl. Lv 11:7), maar God heeft hem lief. Hij wil hem verlossen uit de varkensstal en in zijn huis brengen. Juist vanwege de verloren toestand van de zondaar wendt God Zich in genade tot hem. Het is voor God nooit een hopeloze zaak. Het schaap en de munt kúnnen gevonden worden. En de weggelopen zoon kán terugkeren.

Ook zien we in deze twee gelijkenissen wat de zondaar *nodig* heeft. Hij moet de Heer Jezus ontdekken als Redder – het is de herder die het schaap gaat redden en op zijn schouders neemt. Daarom is het nodig voor de zondaar, dat de Heilige Geest werkzaam is in zijn hart. Hij moet zijn licht laten schijnen, zoals de vrouw een lamp aansteekt om zorgvuldig te zoeken tussen de stenen met spleten die de vloer vormen. Misschien wordt met de lamp wel gedoeld op het Woord van God (Ps 119:105). Hoe het ook zij, het is de Geest van God, die de waarheid van het evangelie aan mensenharten openbaart. De tweede gelijkenis toont dat de vrouw, in diepere zin de Heilige Geest, daar voortdurend mee bezig is. De Geest probeert het licht van God in de harten van zondaars te laten schijnen. Wanneer dat gebeurt, is God aan het werk in het innerlijk van een mens. Wat dat teweegbrengt, vinden we in de derde gelijkenis.

Verwelkomende genade

In de gelijkenis van de verloren zoon zien we de liefdevolle Vader, die op de uitkijk staat en wacht op de verloren zoon. In de eerste twee gelijkenissen gaat het om een 'ijverig zoeken' van Godswege, in de derde gelijkenis vinden we een 'hartelijk welkom' door God. In deze gelijkenis mogen we de bekering van de zondaar zien, en tegelijkertijd het antwoord daarop van God.

Terwijl in de eerste twee gelijkenissen de aandacht alleen ging naar het genadige zoeken van God naar de zondaar, vinden we in deze derde gelijkenis de noodzaak van bekering bij de zondaar. We komen daar later op terug. Maar eerst richten we onze aandacht op de liefde en de genade van de Vader, wanneer een zondaar tot Hem komt. Ook daar komen we later nog op terug. Want de zondaar mag ook de Vader ontdekken. Hij mag de Vader ontdekken als een verlangend wachtende en uitziende Vader, die naar hem uitkijkt. Hij staat gedurig op de uitkijk, niet passief maar actief. En als Hij de verlorene ziet komen, dan rent Hij naar hem toe en overlaadt hem met de liefde van zijn hart. Er is daarbij in deze gelijkenis nauwelijks aandacht voor het berouw van de zondaar (hoewel dat noodzakelijk is); de schuldbelijdenis van de zoon wordt uitgesproken, maar krijgt geen verdere aandacht. Want ook hier gaat het erom de rijkdom van Gods genade en liefde voor te stellen.

De blijdschap van God

De vader is blij! En een dergelijke blijdschap vinden we ook in de andere twee gelijkenissen (vs. 5-7; 9-10). In elk van de gelijkenissen zien we iemand die zoekt, en iets of iemand die gevonden wordt. Het gaat in de gelijkenissen niet over de vreugde van het gevondene. Bij een schaap is dat nogal moeilijk vast te stellen, en bij een munt is het onmogelijk. Maar ook bij de verloren zoon gaat het niet over *zijn* vreugde, daarover lezen we niets. Het is de blijdschap van God Zélf, waarvan de engelen getuige zijn. Het gaat over de vreugde die God schept in het redden van het verlorene. God verheugt Zich erover als zijn genade de vrije loop kan hebben. De drie-ene God – Vader, Zoon en Geest – schept een intense, onmetelijke vreugde in het uitstorten van de genade en liefde vanuit zijn hart. Dat is het wezenlijke onderwerp van dit hoofdstuk. De Heer Jezus stelt in deze drie gelijkenissen de rijkdom van Gods genade ten toon. *God* zoekt zondaars en daarom zat de Heer Jezus ook tussen de zondaars. Met die vreugde voor ogen kwam de Heer Jezus om Zichzelf te geven voor zondaars (Heb 12:2).

Het gevondene is niet de bron van de blijdschap, het is wel de oorzaak en het onderwerp van de blijdschap. Maar de bron ervan is de liefde die in het hart van God is. Zo is Gods hart, want 'God is liefde' (1 Joh 4:8,16). Hij is er verrukt over dat de liefde van zijn hart zich kan uitstorten over een zondaar. Hij schept een intens behagen in de redding van een zondaar; het is *zijn* vreugde over onze redding. Hij beschouwt de

zondaar die tot Hem komt, als uiterst waardevol. De blijdschap van God over de geredde zondaar wordt in de gelijkenissen geïllustreerd door de blijdschap die iemand kent, wanneer hij iets terugvindt dat uiterst waardevol, dat zeer belangrijk voor hem is. Het is een opklimming:

(1) Zoals voor een herder elk schaap bijdroeg aan zijn inkomen.

(2) En meer: zoals voor de vrouw (mogelijk wordt bedoeld op een weduwe) het muntstuk (de Griekse drachme; zie Telosvert.), het dagloon van een arbeider, van groot belang was voor haar levensonderhoud. Volgens sommigen gaat het hier om een munt die onderdeel vormde van haar bruidsschat (die mogelijk bestond uit een snoer met munten). Dat maakte de munt voor de vrouw des te waardevoller.

(3) En nog meer: zoals een kind het hart van zijn ouders het diepst raakt. Dit steeds *meer*, steeds *belangrijker*, zien we ook bij de getallen in de drie gelijkenissen. Eerst is het *één van de honderd* schapen, dan *één van de tien* munten (een groter verlies), en ten slotte *één van de twee* zonen (een nog veel groter verlies). Eén schaap kan gecompenseerd worden door de negenennegentig anderen. Eén tiende van je bezit kan eventueel nog ondervangen worden door het overige. Maar een kind is, zoals iedereen die ouder is intuïtief weet, nooit vervangbaar door een ander kind, zelfs niet al zou je er een heleboel hebben. En zó beziet God elk mens.

Maar de getallenreeks loopt ook andersom, en zo willen we het zeker ook bekijken. Vijftig procent (om het dan toch maar eens wiskundig te bekijken) is een

behoorlijk groot aandeel, en dat laat je niet zomaar schieten. Tien procent is al een stuk minder, maar toch nog heel wat inspanning waard. Eén procentje, nu ja, moet je het daarvoor doen? Maar de herder gaat voor dat ene dier uit de kudde, zélf s voor dat ene schaap. Want voor hem is het zó kostbaar. *Hij* vindt het kostbaar. We zeggen het wel eens zo: 'Al zou er maar één mens gered worden van alle mensen die ooit geleefd hebben, of redding nodig hebben gehad door het offer van Golgota, dan nog zou de Heer Jezus gekomen zijn'. Augustinus heeft eens opgemerkt: 'Als alle mensen rechtvaardig zouden zijn geweest en slechts één mens een zondaar was, dan zou Christus toch gekomen zijn om hetzelfde kruis te dragen voor die ene mens, zozeer heeft Hij de enkeling lief'. En ik geloof met heel mijn hart dat dit zo is. Want zó is God, zo liefdevol. En zo kostbaar vindt God elk mens, dat Hij voor elkeen gaat. Hoe ontroerend is het toch te mogen weten hoe kostbaar God elkeen acht en dat God ontzettend blij is wanneer het verlorene gevonden wordt.

Genade voor alle mensen

Gods genade is er voor alle mensen. Hij heeft ieder mens lief en Hij bekommert Zich om het heil van ieder persoonlijk, hoeveel mensen er ook zijn. De Heer Jezus Christus wil elk mens op zijn schouders nemen om hem bij Zich thuis te brengen. De Heilige Geest gaat over de hele aarde om elk mens te zoeken. De Vader wacht op mensen uit elke uithoek van de wereld, om ze binnen te halen aan zijn eeuwig feestmaal. En dat is nu

ook precies wat we leren uit de gelijkenis van Lucas 14, even daarvoor, de gelijkenis van de verontschuldigen (vgl. Mt 22:1-14). Er zijn er die de uitnodiging van de heer des huizes afwijzen om allerlei redenen (denk aan de farizeeën en de schriftgeleerden in Lc 15:2). Nadat zij zich verontschuldigd hebben, kan de heer des huizes het niet accepteren dat er geen begenadigden aan zijn tafel zullen zijn. Daarom zendt hij zijn dienstknechten erop uit om mensen te zoeken die hij kan laten delen in zijn maaltijd. En als blijkt dat zijn huis niet vol raakt met de mensen uit de stad, dan moeten ze verder zoeken, ook buiten de stad. Want zijn huis is groot. Zó graag wil God zijn genade laten uitgaan: 'Want de genade Gods is verschenen, heilbrengend voor *alle* mensen' (Tit 2:11).

In de gelijkenis van het verloren schaap lijkt het allereerst te gaan om de schapen van het huis Israëls, want het volk wordt vaak met een kudde schapen vergeleken (zie Ps 74:1; 78:52; 79:13; 95:7; 100:3; Js 53:6; Jr 23:1-3; 50:6; Ez 34). In de gelijkenis van de verloren zoon komt deze echter uit een ver land. Hiermee wordt m.i. aangegeven dat de blijde boodschap ook voor *heidenen* is. Dit moet Israël, vooral de farizeeën en schriftgeleerden, door het hart gesneden hebben. Zou God zo genadig kunnen zijn, dat Hij ook genade bewijst aan onreine heidenen? Het antwoord is: Ja! Israël had de wet en de profeten en heel Gods geschiedenis met hen. Maar alle mensen worden op gelijke voet gesteld als nakomelingen van Adam, wanneer het gaat om hun zondige toestand voor God (Rom 3:9-20,24). Allereerst is Gods boodschap van genade verkondigd aan Israël:

‘God heeft in de eerste plaats voor u zijn Knecht doen opstaan en Hem tot u gezonden, om u te zegenen, door een ieder uwer af te brengen van zijn boosheden’ (Hnd 3:26). Vervolgens is het heil gegaan naar de volken. Reeds in de belofte aan Abraham was het duidelijk, dat het God te doen was om alle mensen (Gn 12:3). De Heer Jezus predikte het Zelf.

De God van de waarheid, de Heer Jezus Christus als de waarheid, de Geest der waarheid, en de gemeente als ‘pijler en fundament van de waarheid’, verkondigen de waarheid. Want God, onze Heiland, wil (verlangt, begeert) dat alle mensen behouden worden en de waarheid mogen erkennen. Er is één God, heilig en rechtvaardig, maar ook liefdevol en vol van genade. En er is één Middelaar, Christus Jezus, die Zichzelf gegeven heeft tot een losprijs voor allen (1 Tim 2:4-6).

Het getuigenis van het boek Handelingen

In het boek Handelingen, ook geschreven door Lucas, zien we dit voor onze ogen gebeuren. Dit boek vormt het vervolg op zijn evangelie. Het zoekende werk van God is niet opgehouden met het opnemen van de Heer Jezus Christus in de hemel. Nee, het gaat door. Mensen zijn de instrumenten geworden in de werkende hand van God, die nog steeds verder gaat met het zoeken en redden van het verlorene. Het boek Handelingen bevat dan ook niet zozeer de ‘handelingen van de apostelen’, als wel de ‘handelingen van de Heilige Geest’ – echter door middel van de apostelen. Het bijbelboek Hande-

lingen mag dan afgesloten zijn, maar de handelingen van God in zijn zoekend en reddend werk zijn daarmee niet opgehouden. Mag het nu ook via u gaan? Hoe dient u zich aan?

De Heer Jezus was een 'Zendeling', door God gezonden. De Heilige Geest is een 'Zendeling', gezonden door de Vader en de Zoon. De apostelen waren, en alle gelovigen sindsdien zijn, zendingen – de Geest werkt in hen en ook door hen. Nog steeds gaat het zoekende en reddende werk van God door! Het is nog niet afgelopen (2 Pe 3:9). Het begon in Jeruzalem en het gaat over heel de aarde (Lc 24:47; Hnd 1:8). Zo eindigt het Lucas-evangelie en zo begint het boek Handelingen. Het evangelie komt tot alle mensen.

2

DE ARBEID VAN DE GOD VAN ALLE GENADE

God werkt

Zoals gezegd, vinden we in de drie gelijkenissen van Lucas 15 achtereenvolgens het werk van de Zoon, de Heilige Geest en de Vader. Het is God, in heel zijn Wezen, in heel zijn handelen, die Zich uitstrekt naar de zondaar. Na de val van de mens is God aan het werk gegaan om het verlorene te zoeken en te redden.

Na de schepping rustte God van al het werk dat Hij scheppend tot stand had gebracht (Gn 2:2-3). Was God moe van al dat scheppen? Ik denk niet dat zijn rust daarin gelegen was. Het woord dat hier wordt gebruikt, heeft de zin van 'ophouden'. Het werk was gewoon af, God zag alles wat Hij gemaakt had en het was zeer goed (Gn 1:31). Hij was klaar. Alles was in harmonie en vrede, in rust. Hij nam nu rust om te genieten van alles wat Hij gemaakt had, en vooral om daar samen met de mens van te genieten. God kwam in de hof van Eden wandelen (Gn 3:8), de woonplaats van de mens. Dan praatten God en de mens met elkaar over alles wat God gemaakt had, over hoe de mens dat allemaal beheerde; en God luisterde naar de namen die de mens gaf aan alle levende wezens (vgl. Gn 2:5,15,19).

Het was allemaal goed. Totdat de rust verstoord werd (Gn 3). Plotseling was de vrede en de harmonie verstoord. Het was werkelijk een ramp, een drama. God kon er toen mee ophouden. Alles in het niets laten verdwijnen, zoals Hij alles uit het niets had geschapen. Dat recht had Hij. Hij kon dan teruggaan naar de rust die Hij in alle eeuwigheid al had. Maar Hij wilde dat niet. Hij had de schepping en vooral de mens die Hij gemaakt had lief. Er was nog zoveel dat Hij in petto had en dat Hij aan de mens wilde geven. Hij koos ervoor om opnieuw aan de slag te gaan, om te *werken* (zie Joh 5:17).

Het werk op Golgota

Het hoogtepunt van Gods werk sindsdien is dat wat Hij gedaan heeft op Golgota; het grote verlossingswerk daar was het centrum van Gods reddingsplan. God, de Vader, de Zoon en de Geest, waren hier in beweging, aan het werk. De Heer Jezus was Zichzelf overgevend, de Vader was zijn Zoon weggevend, de Heilige Geest was krachtgevend.

God de Zoon werd Mens. De Heer Jezus is gekomen: 'Maar hiertoe ben Ik in deze ure gekomen' (Joh 12:27b, vgl. 6:38; Heb 10:79). Waarom? 'Indien de graankorrel niet in de aarde valt en sterft' (Joh 12:24), en: 'als Ik van de aarde verhoogd ben' (vs. 32), sprekend over zijn kruisdood (vs. 33). De Zoon is in deze wereld gekomen, en Hij wist heel goed waarom en waartoe. Het verlossingswerk moest volbracht worden. De Herder

zette zijn leven in voor de schapen (Joh 10:11,15). Dat was de kostprijs: zijn leven. Het was een werk van God. De Heer Jezus werd niet *beroofd* van zijn leven, zoals dat doorgaans het geval is bij moord. Hij *gaf* Zichzelf aan zijn moordenaars. '(...) omdat Ik mijn leven afleg om het weder te nemen. Niemand ontnemt het Mij, maar Ik leg het uit Mijzelf af' (Joh 10:17-18). '(...) de Zoon van God, die mij heeft liefgehad en Zich voor mij heeft overgegeven' (Gal 2:20). De *Zoon* gaf Zichzelf dus (Heb 9:14), ook voor mij! Neem de tijd en dank Hem. Hij deed dit door (of: in de kracht van) de *Geest*: '(...) hoeveel te meer zal het bloed van Christus, die door de eeuwige Geest Zichzelf als een smetteloos offer aan God gebracht heeft' (Heb 9:14). De *Vader* was er ook helemaal bij betrokken. Hij gaf zijn Zoon (Joh 3:16-17; vgl. 1 Joh 4:9-10). Hij zond een engel naar de hof Getsemane om Hem kracht te geven (Lc 22:43).

En de Vader wacht. Dat is niet een passief wachten, maar actief. Al eeuwen lang laat Hij bekering verkondigen om mensen te redden van het oordeel (Hnd 17:30). God stuurt het evangelie over heel de aarde rond. Als de Heer Jezus in Matteüs 28:20 zegt: 'Ik ben met u', dan lijkt mij dat dit de zin heeft van: 'Ik werk ook mee, nu niet meer op deze aarde, maar vanuit de hemel' (zie ook Mc 16:20). God werkt, nog steeds! 'Dit is het werk van God, dat u gelooft in Hem die Hij heeft gezonden' (Joh 6:29). Al eeuwen lang wacht God om de dag van oordeel te laten aanbreken (vgl. 2 Pe 3:9). God houdt die dag echter tegen. Hij is lankmoedig, geduldig en verdraagzaam, omdat Hij onmetelijk meer behagen scheidt in het *red-den* van zondaars dan in het *veroordelen* van zondaars.

De arbeid van de drie-ene God

Deze enkele gegevens maken reeds duidelijk dat de drie-ene God betrokken was bij het werk op Golgota. Alle drie Personen van de Godheid waren *werkzaam* om het offer van Golgota tot stand te brengen! Nooit heeft God zijn hand zo uitgestoken naar de mens als op het kruis. Tegenover de verschrikkelijkste openbaring van de zonde van de mens zien wij de grootste openbaring van de genade van God. En zo gaat het ook in ons eigen leven. Hoe meer wij ons bewust zijn van de grootte van onze eigen schuld, des te meer besef krijgen wij ook van de genade van God. Een boos hart misbruikt zo'n gedachte (zie Rom 6:1). Maar ware gelovigen brengt het tot dankbaarheid, aanbedding en heiliging.

Het heeft God veel gekost, oneindig veel meer dan wij kunnen beseffen: pijn, verdriet, lijden, tranen. Laten we maar niet denken dat de Heer Jezus, de Mens geworden Zoon van God, de enige was die intens geleden heeft (zonder iets daarvan af te doen!). Ook de Vader en de Heilige Geest waren erbij betrokken. De *Vader* gaf zijn Zoon, en de *Zoon* offerde Zichzelf door de eeuwige *Geest* (Heb 9:14). Het gaat bij Gods reddingsplan om de hele Drie-eenheid, drie Personen en toch één, één van denken, één van voelen, en ook één van handelen.

God wil heel graag dat zijn genade aangenomen wordt, dat het verlorene zich tot Hem keert om behouden te worden: 'Zou Ik een welgevallen hebben aan de dood van de goddeloze? luidt het woord van de Here HERE. Niet veeleer hieraan, dat hij zich bekeert van zijn wegen

en leeft? (...) Want Ik heb geen welgevallen aan de dood van wie sterven moet, luidt het woord van de Here HERE; daarom bekeert u, opdat u leeft' (Ez 18:23, 32). Daar heeft Hij alles voor over wat Hij maar kan geven. Zoals de herder het schaap absoluut wil vinden en zoekt totdat hij het vindt. Zoals de vrouw niet kan stoppen met zoeken, totdat ze de munt gevonden heeft. Zoals de vader elke dag, gedurig, koortsachtig verlangend, op de uitkijk gaat staan, totdat hij zijn zoon ziet komen. God wijst geen enkele zondaar af die tot Hem komt, hoe talrijk zijn zonden ook mogen zijn.

Het lijkt zelfs wel alsof God aan het verlorene gaat *smeaken*, om toch maar alsjebliedt zijn genade aan te nemen. Mogen we dat zo bezien, een God die smeekt? Ik geloof het wel. Smeekt Hij ook niet in Ezechiël 18:30-31: 'Bekeert u en wendt u af van al uw overtredingen, dan zal u dat niet een struikelblok tot ongerechtigheid worden. Werpt alle overtredingen die u begaan hebt, van u weg, en vernieuwt uw hart en uw geest. Waarom toch zou u sterven' (zie ook Ez 33:11). God staat aan de deur van mensenharten en Hij klopt (2 Kor 5:20; Op 3:20). God is daar niet te groot voor en Hij voelt Zich daar kennelijk ook niet te groot voor. Hij wordt daarmee voor ons besef niet kleiner. Integendeel, Hij wordt voor ons hart juist veel – oneindig veel – groter.

God is niet Iemand die koel iets aanbiedt en daarbij zegt: 'Moet je het nu hebben of niet?' Hij is veeleer als een vader wiens kind op het punt staat een drukke autoweg over te lopen, luid roepend: 'Stop, *stop*, STOP, luister toch naar mij!' Hij is bewogen, bekommerd, vol

vurige liefde, gepassioneerd voor het verlorene. Het verloren gaan van mensen doet God veel verdriet. Is het ook ons verdriet? Of zijn wij een beetje als die oudste zoon, die de lege stoel aan tafel kennelijk nooit verdrietig heeft gevonden. Bij ieder die verloren gaat, weent Gods hart, treurend en rouwend, want het verloren gaan van mensen raakt Hem in het diepst van zijn hart. Evenzeer als zijn hart van vreugde opspringt in zijn binnenste bij ieder mens die gered wordt, vrolijk en blij, feestvierend.

HET VOORWERP VAN DE GENADE VAN GOD

Terug naar God

Wij moeten nog spreken over de *terugkeer* van de weggelopen zoon, en ook over de *ontvangst* van die zoon door de vader. Maar eerst gaan we wat nader kijken naar de onwaardigheid van de zoon en de ellende waarin hij terecht kwam, naar de *zondaar* die het voorwerp is van de genade van God.

Allereerst moeten we opmerken dat de boosheid reeds in het hart van de zoon was, voordat die openbaar werd. Hij was al even verloren en in zijn hart afgedwaald, toen hij nog in het huis van zijn vader was, als toen hij bij de varkens was. Het was nog niet openlijk zichtbaar, maar wel verborgen aanwezig. 'Want uit het hart komen boze overleggingen, moord, echtbreuk, hoererij, diefstal, leugenachtige getuigenissen, godslasteringen' (Mt 15:19; Mc 7:21). Wat in het hart is, wordt vroeg of laat openbaar (vgl. Lc 6:45). In de brief aan de Romeinen komt Paulus tot de conclusie dat *niemand* goed is, zelfs niet één (Rom 3:11-18). Niet iedereen openbaart dezelfde mate van boosheid, maar van iedereen keert het hart zich in principe van God af. De mens heeft zich van zijn Schepper afgekeerd om voor *zichzelf* een naam te maken (Gn 11:4). Adam en Eva kwamen tot

zonde, doordat hun hart niet meer op God gericht was, maar op iets anders. Er woont in de mens immers geen goed (vgl. Rom 7:18). 'Arglistig is het hart boven alles, ja, verderfelijk is het; wie kan het kennen?' (Jr 17:9).

Met het natuurlijke hart van de christen is het niet anders. Daardoor dreigt het gevaar om innerlijk *verdeeld* te raken (vgl. Jak 1:8; 4:8). Maar niemand kan twee heren dienen (Mt 6:24)! Geliefde broeder of zuster, laten wij ons hart volkomen richten op onze God en op onze Heiland. Laat de ellende van de verloren zoon een waarschuwing zijn, ook voor ons.

Drie benaderingswijzen van Lucas 15

Ten eerste kunnen we hier denken aan de *ongelovige* in zijn arrogantie tegenover God, terwijl hij zich niet bewust is van zijn ware, ellendige toestand. De mens heeft zich *tegen* God gekeerd (Adam en Eva), en is van God weggegaan door zijn zonde (Kaïn). De mensheid is in zijn geheel bezien *afgedwaald* van God de Schepper. Zoals een munt de afdruk draagt van het staatshoofd, die het in omloop heeft gebracht, zo had God zijn afdruk op de mens gezet (Gn 1:26-27). Die afdruk is besmeurd geraakt door de zonde. De afdwaling van de mens was niet zomaar per ongeluk; het was een daad van actieve rebellie, zoals de zoon zich afzette tegen zijn vader.

Maar wat de mensheid gedaan heeft, doet elk mens ook persoonlijk door niet met God te rekenen. Hij

keert God de rug toe. Elk mens bewijst in zijn eigen leven dat hij aanvankelijk van God niet wil weten. De rebellie is daarbij niet altijd in gelijke mate aanwezig (geïllustreerd door de twee zonen). En ook met de ellende waarin mensen terechtkomen, is dat niet zo. Maar in wezen is er geen verschil! Wat heeft een herder aan een verloren schaap? Het geeft geen melk meer, het kan niet meer geslacht worden om te eten, en het kan niet meer geschoren worden om de wol. Wat heeft een vrouw aan een verloren munt? Zij kan die niet meer gebruiken om iets mee te kopen. Wat heeft een vader aan een weggelopen zoon, een zoon van wie mocht worden verwacht dat hij meewerkte in de business van zijn vader? Je hebt er niets meer aan. Maar God voelt het niet als een verlies in zijn portemonnee (om het eens plastisch te zeggen), maar als een verlies voor zijn *hart*. Zo wordt het ons ook voorgesteld in de gelijkenissen. We hebben het er later nog over.

Vervolgens kunnen we denken aan de *gelovige* die van God afdwaalt/weggaat en daardoor diep kan vallen. Dit is een ernstige waarschuwing voor ieder van ons. Ook hier geldt dat het niet steeds met eenzelfde mate van arrogantie gepaard hoeft te gaan. Ik geloof dat het bij gelovigen veeleer gaat op de *manier* van het schaap. Het schaap verliest de herder en de kudde uit het oog, meestal door het gaan van een eigen weg en door ongehoorzaam te zijn aan de roepstem van de herder om te volgen. Maar dat is nog geen uitgesproken rebellie, zoals bij de verloren zoon. Anderzijds is het ook geen verontschuldiging. Want het is duidelijk dat het schaap zijn blik op iets *anders* gericht heeft dan op de herder. Een

schaap rebelleert niet bewust tegen zijn herder, maar het raakt verdwaald doordat iets anders zijn aandacht trekt. Voor gelovigen is dat voornamelijk de *wereld*, die de aandacht afleidt en ons op een dwaalspoor brengt.

Ten slotte kunnen we denken aan het volk *Israël* en hoe het Jahweh, de liefdevolle en genadige Verbondsgod, verlaten heeft – met alle gevolgen van dien. Ik schreef al dat het in Lucas 15 aanvankelijk om de schapen van het huis *Israëls* lijkt te gaan. Zo zullen de eerste toehoorders het vast begrepen hebben. Israël, het volk dat God aan Zich had verbonden, heeft Hem herhaaldelijk de rug toegekeerd en is andere goden gaan nalopen. Het hoogtepunt van de afdwaling vinden we bij de verwerping van de Heer Jezus Christus, de Messias. Herhaaldelijk heeft Gods volk ‘de geschiedenis van de verloren zoon’ meegemaakt – vgl. de steeds terugkerende cyclus in het boek Richteren – en ook nu is er mijns inziens zo’n cyclus gaande vanaf de verwerping van de Messias, totdat God Zich weer openlijk om zijn volk zal bekommeren en het opnieuw in zijn armen zal sluiten. In de tijd van de Heer Jezus leek Israël misschien wel meer op de *oudste* zoon. Ze waren religieus bezig, maar hun hart was niet bij God. Het tempelhuis was dan ook leeg.

Met betrekking tot Israël kunnen we bij de twee zonen dus denken aan de twee soorten toehoorders, die bij de Heer Jezus kwamen. Er waren schriftgeleerden en farizeeën, wel religieus maar met hun hart ver van God: die herkennen we in de *oudste* zoon. En er waren tollenaars en zondaars, naar wie Gods genade uitging: die

herkennen we in de *jongste* zoon. Dat lijkt mij vooral de zin van het hoofdstuk te zijn. Daarnaast kunnen we ook denken aan twee soorten van *afdwaling*. Herhaaldelijk heeft Israël Jahweh de rug toegekeerd en is overspelig andere goden gaan nalopen (denk aan de hoeren uit vers 30). In de tijd van de Heer Jezus leek het, zoals gezegd, eerder een *religieus* volk te zijn. Daarom zegt de Heer Jezus als het ware: 'Vroeger hebben jullie je openlijk afgekeerd van God en dat was verkeerd; nu doen jullie slechts uiterlijk vroom en dat is al even verkeerd'.

Ik ga deze drie benaderingswijzen verder niet telkens uitwerken.

De onwaardigheid van de jongste zoon

Zoals gezegd, zagen we bij de eerste twee gelijkenissen een 'niet moedwillig' afdwalen van het schaap of verloren raken van de munt. Bij de gelijkenis van de verloren zoon is dat *anders*. Hij handelt bewust en arrogant, grof en zonder liefde. De onwaardigheid van de zoon wordt dan ook duidelijk voorgesteld. Dat blijkt uit drie punten:

(1) Ten eerste vroeg de jongste zoon zijn deel van het vermogen. Het was echter heel ongebruikelijk de erfenis te geven aan de erfgenamen (de zonen), voordat de erflater (de vader) gestorven was. Zolang de erflater leefde, was het nog allemaal het zijne. Deze zoon zei dus als het ware: 'Vader, ik wilde dat jij dood was en dat ik mijn deel van de erfenis zou krijgen'. Zelfs

wanneer de erflater reeds bekendgemaakt had wie wat of hoeveel zou krijgen (wat meestal op het sterfbed gebeurde, vgl. Sir 33:20-24¹), dan werd dat toch pas het bezit van de erfgenamen *na* diens dood. Een dergelijke vraag was in Joodse oren (de eerste toehoorders van de gelijkenis) een schande. Het vragen naar wat of hoeveel je deel zou zijn was al erg, daarenboven nog eens vragen om je deel *meteen* te krijgen was onaanvaardbaar. Zo'n zoon was onwaardig en het stellen van zo'n vraag zou veeleer het verlies van de erfenis opleveren.

(2) Daarna vertrok hij, met zijn erfdeel, naar een verland. Rekening houdend met het feit dat telefoon, internet en webcam nog niet bestonden, kon zijn familie hem blijkbaar niets schelen en wilde hij er niets mee te maken hebben. Ook dit tweede punt was schandelijk bij de Joden, evenals de keuze om naar een ver (waarschijnlijk een *heidens*) land te gaan.

(3) Ten slotte blijkt dat hij heel zijn vermogen (het familiegoed) door liederlijk, overdadig, tuchteloos, losbandig, immoreel gedrag kwijtraakte aan heidenen. Ook dit derde gegeven was in het Joodse denken schandelijk, een Jood onwaardig. Het is trouwens niet alleen maar een Jood onwaardig, is het niet elke zoon onwaardig? Zouden wij niet allen een dergelijk gedrag van een kind veroordelen? De vader wordt door het gedrag van zijn zoon erg veel oneer aangedaan.

1 Het deuterocanonieke boek 'Wijsheid van Jezus Sirach' (ca. 190-170 v. Chr. ontstaan), waar in deze verzen o.a. staat: 'Op uw laatste dag, als uw leven voleind is, ja, als de dood is gekomen, verdeel dan uw erfenis'.

Hoe moet de vader uit dit verhaal niet geleden hebben! Hebt u de zonde al eens vanuit dat perspectief gezien? Hoe beledigen mensen God niet door de weg zonder Hem, hun Maker, te gaan. Zeg maar: door Hem dood te verklaren in hun leven. Hoe beledigen wij, christenen, God niet wanneer wij ons van Hem afkeren om onze eigen weg te gaan. Dit is eigenlijk het wezen van elke zonde! Hoe vaak heeft het volk Israël Jahweh niet beledigd door zich van Hem af te keren en overspelig andere goden na te lopen. Het doet Hem allemaal zoveel pijn.

De ellende van de jongste zoon

Waar heeft dit alles hem gebracht? Het gaat van kwaad tot erger. Zijn vermogen raakt op en er komt hongersnood in het land. Hij begint gebrek te lijden. Opnieuw zijn er verschillende details, die de diepte van zijn ellende weergeven. Vooreerst gaat hij zich smekend opdringen aan 'een van de burgers van dat land', mogelijk een heiden. Hij was dus aangewezen op de genade van een heiden, wat verschrikkelijk was voor een Jood. Hij werd naar de *varkens* verwezen om die te hoeden. Nog zoiets verschrikkelijks, varkens waren immers onreine dieren voor Joden (Lv 11:7), en hun kadavers mocht men niet aanraken (Dt 14:8). Voor Joden was het hoeden van varkens een verachtelijk werk, het allerlaagste dat er was. Kon het nog erger? Ja, de zoon begeerde het *voedsel* van de varkens te eten; maar zelfs dat kreeg hij niet.

Het voedsel dat de varkens kregen, was de vrucht *Ceratonia silqua* of Johannesbrood. Dit zijn banaanachtige peulen van zo'n vijftien tot twintig centimeter lang. Dit voedsel werd daarnaast alleen door de *armsten* gegeten, omdat het goedkoop was. De hoornvormige peulen zijn bitter wanneer ze nog groen zijn. Tijdens het rijpingsproces produceren ze echter een stroop met een zoete smaak. Hoezeer verlangde deze man toch naar iets van zoetheid in zijn leven! Was hij maar bij zijn vader gebleven ... en zo luidt een rabbijns gezegde: 'Wanneer de Israëlieten aangewezen zijn op Johannesbrood, dan krijgen ze berouw'. Hij was tot het allerlaagste vervallen, in de ogen van de Joden kon iemand niet dieper zinken. Nu kwam ook zelfs de dood hem nog voor ogen: 'Ik kom hier om van de honger', en ... hij dacht aan zijn vader.

Hongersnood

Hongersnood is in de Bijbel vaak een middel in Gods hand tot oordeel of tucht, en dat vaak met herstel als *doel* (zie bijv. 2 Kon 8:1; Ps 105:16; Ez 14:13; Op 18:8). Mozes kondigt het reeds aan (Dt 11:17). Salomo belijdt in 1 Koningen 8:35-40 (vgl. 2 Kr 6:28), dat o.a. hongersnood een middel in Gods hand is om het hart van mensen bloot te leggen (vs. 38). Honger dwingt mensen op de knieën, want voedsel is een van onze basisbehoeften.

Elke baby die geboren wordt, heeft honger en moet kort na de geboorte gevoed worden. De natuurlijke methode daarvoor is de borst van de moeder. Vaak echter krijgt

de baby een papfles met melk aangeboden. Elk mens heeft een min of meer uitgesproken godsbesef, je vindt dat bij alle volken en culturen. De evidente manier om die honger te stillen is het erkennen van de *ware* God. Maar net zoals een baby pseudo-melk aangeboden krijgt, gaan mensen op zoek naar iets anders dan de ware God – iets waarvan men denkt dat het hun innerlijke honger kan stillen. Sommigen zoeken het in een mooi leven van huisje-boompje-beestje, anderen in menselijke relaties en weer anderen in hun werk of in geld. Nog anderen, die de honger meer voelen, proberen die te stillen met drugs, alcohol, losbandigheid; of met yoga, meditatie, religie, magnetisme, spiritisme of andere occulte zaken. Maar de wezenlijke honger van de ziel, de honger naar *God* raakt door dat alles niet gestild. Vaak moeten mensen ‘uitgekleed’ komen te staan, berooid, blut, platzak, leeg, voordat ze tot God de toevlucht nemen. Vaak zoekt men het zelfs dan nog eerst in van alles en nog wat, totdat blijkt dat het ook daarin niet te vinden is. Sommigen die de leegte van hun hart intens voelen, vluchten uiteindelijk in zelfdoeding. We horen deze dingen in talrijke getuigenissen.

In deze derde gelijkenis vinden we een *leegte* bij de verloren zoon: hij lijdt gebrek en hij heeft honger (vs. 14-16). Dat is het moment waarop hij over zijn toestand begint na te denken. Aanvankelijk probeert hij op eigen houtje er weer bovenop te komen, maar dat is tevergeefs. Hij zoekt het bij ‘een der burgers van dat land’ (denk aan het bovenstaande). Koppig als hij blijkbaar was, heeft het geduurd tot het moment dat hij zelfs begeerde de schillen van het varkensvoer te eten. En toch

vindt God het kennelijk niet erg om dan pas aangeroepen te worden. Zelfs dán en voor zo iemand staat God met zijn armen wijd open. Hij rent naar hem toe. God vindt niemand te min (Hij gaat voor elk schaap), niemand te vuil (Hij zoekt waar de munt ook mag liggen), en er is niemand die Hem teveel gekwetst heeft (wat de zoon ook gedaan heeft en hoezeer hij de vader onteerd heeft). Gods hart borrelt van liefde voor het verlorene; het brandt van verlangen om het verlorene te redden; en het springt op in zijn binnenste als Hij zijn genade kan bewijzen.

Ook gelovigen krijgen soms een hongersnood op hun bord, wanneer ze van God afdwalen. Broeder, zuster, onderken toch op tijd of u een dwaalweg opgaat, of u God aan het loslaten bent. En wees niet koppig, want hoe koppiger iemand is, hoe groter de nood moet worden, zoals bij de jongste zoon in de gelijkennis. Zoek het niet elders, probeer het niet zelf buiten God om; varkensvoer is toch onmogelijk te verkiezen boven de maaltijd die de vader te bieden heeft! Maar verneder u onder de krachtige hand van God en Hij zal u verhogen (1 Pe 5:4-6); want de nederigen geeft Hij genade. Of iets anders gezegd, wat vrijer: Ren naar God toe en Hij zal u aannemen. God ziet ons immers veel te graag. Hij wil ons niet laten dwalen. De Vader ziet zijn kinderen veel te graag. Hij wil het contact met niemand van hen opgeven. Hij zal altijd trekken en de nodige middelen daartoe aanwenden, misschien wel een droevige leegte, in de hoop dat wij tot Hem terugkeren. En zo weten wij ook dat wij altijd naar Hem mogen teruggaan. Zelfs al zijn wij ontrouw

geweest, Hij blijft trouw (2 Tim 2:13). Ja, wij moeten onszelf dan veroordelen vanwege onze dwaalweg, zoals de jongste zoon dat ook deed. Maar wij mogen, enerzijds bezwaard en anderzijds verlangend, terugkeren naar de Vader die op ons wacht, in het volste vertrouwen dat Hij ons opnieuw zal aannemen.

Israël heeft verschillende keren hongersnood gekend, doordat het van God afdwaalde. Het is al vaak in het nauw geweest, in diepe ellende en met uitsterven bedreigd. Ook profetisch gezien wacht het volk nog veel ellende, een tijd van grote benauwdheid. Dan zal het weer denken aan Jahweh, hun God en Hem opnieuw aanroepen. En Hij zal het volk aannemen en weer hun God, Jahweh, zijn.

Licht en liefde

God is licht (1 Joh 1:5), en God is liefde (1 Joh 4:8,16). God is licht en in Hem is geen duisternis; maar het licht openbaart wel de duisternis in het hart van zondaars. Waar de Geest van God werkt met zijn licht (2 Kor 4:6), daar wordt de zondaar overtuigd in zijn geweten. Maar hoe noodzakelijk dit besef op zichzelf ook is, dit brengt een zondaar nog niet tot God. Zo ging de verloren zoon ook niet meteen huiswaarts, toen hij zijn ellendige, berooide situatie begon in te zien, toen hij helemaal bankroet was. Het bracht hem bij de varkens! Het was echter de gedachte aan zijn *vader* en hoe het bij zijn vader thuis was, die hem aantrok en die hem deed terugkeren. Het is de liefde van God, die de zondaar trekt – doordat hij verneemt hoe God over hem denkt

en dat God hem liefheeft. Het besef van de goedheid van de Vader breekt harde harten. Als de jongste zoon ervan overtuigd zou zijn geweest dat zijn vader hem niet zou ontvangen, dan was hij ook niet teruggekeerd. Maar deze zoon wéét kennelijk dat zijn vader hem zal ontvangen. Hoe deze hem zal ontvangen, is een andere zaak; dat moet hij nog maar afwachten. Maar dát hij hem zal ontvangen en dat dit zijn redding zal zijn, dat schijnt hij te weten.

Drie zaken zijn hierbij van belang:

1. Besef van de ernst van eigen zondigheid en schuld.
2. Besef van de verloren toestand die daarvan het gevolg is.
3. Besef van de liefde en de genade van God.

Dit besef werkt God de Heilige Geest in het hart van de zondaar. En dat is het heerlijke, het verwonderlijke, wanneer een zondaar tot het besef komt dat hij inderdaad een verloren schaap, munt of zoon is, wanneer iemand zichzelf gaat zien zoals hij is in het oog van God en volgens het Woord van God. Het 'verlorene' is niet slechts een theoretische omschrijving van de ongelovige, maar veeleer een werkelijk besef in het hart van een mens ten aanzien van zijn toestand. Wie zich niet verloren weet, kan ook niet gered worden. Dat was helaas het geval met de schriftgeleerden en de farizeeën. Zij beschouwden zichzelf als *rechtvaardigen* (de negenennegentig andere schapen, de oudste zoon), maar dat was niet hun ware toestand.

Aanvankelijk gaat het de zondaar allereerst om zijn *nood*, om zijn lege maag. Hij gaat zijn verloren toestand ontdekken en zoekt een oplossing daarvoor. Op dat moment kent hij nog bitter weinig van Gods liefdevolle hart. Dat gaat hij pas ontdekken na zijn thuiskomst (beking), zoals de jongste zoon pas verzekerd werd van de liefde van zijn vader bij zijn thuiskomst.

Deze prediking is aan ons toevertrouwd: God is licht en God is liefde. Niet het ene alleen en ook niet het andere alleen, maar *beide* aspecten. De Heer Jezus is Zelf de grote Evangelist, wanneer Hij deze gelijkenissen vertelt. Hij appelleert aan de harten van zijn toehoorders: zowel de zondaars als de farizeeën. Hij openbaart de toestand van hun harten en wijst de weg die zij moeten gaan om in relatie met de Vader gebracht te worden. Hij legt daarbij de nádruk op de *genade* van God. Dat is nu ook de boodschap die *wij* aan de mensen rondom ons uit te dragen hebben. Het is een tweeledige boodschap. Aan de ene kant mogen wij de verdorvenheid van het menselijk hart niet verbloemen, en aan de andere kant mogen wij spreken over de *Herder* die zondaars zoekt en over de *Vader* die naar hen uitziet (waar de nadruk op valt). En dat terwijl de *Geest* de harten verlicht.

Wat een geweldige boodschap! Want het is niet alleen maar zaak om *zelf* de genade van God te kennen en het voorwerp ervan te zijn, maar ook om de genade van God *verder* bekend te maken – in de hoop dat nog vele andere mensen de voorwerpen ervan zullen worden! Nu we het over evangelisatie hebben, denkt u

nog even terug aan de herder die op zoek gaat naar het ene schaap. Vaak hoor ik (en voel ik, om eerlijk te zijn) ontgoocheling over de geringe respons op onze arbeid (evangelisatie). Dat is heel begrijpelijk. Maar laat ik deze vraag aan u en aan mijzelf stellen: als je heel je leven zou evangeliseren en er zou daardoor maar één persoon tot bekering komen, zou het dan niet de moeite waard zijn geweest?! Zouden de kosten van de arbeid dan te hoog geweest zijn in verhouding tot de opbrengst? Nee toch!

En de oudste zoon?

We zouden ons deze gelijkenis, en het hele hoofdstuk, eigenlijk kunnen voorstellen *zonder* het gedeelte over de oudste zoon (vs. 25-32). Maar de Heer Jezus had in het bijzonder ook iets te zeggen tot de schriftgeleerden en farizeeën. Dezen voelden zich beter dan de rest, het volk dat de wet niet kende. Degenen die niet zo 'goed' leefden als zichzelf, beschouwden zij als verachtelijk. De Heer doelt op hen, wanneer Hij over de oudste zoon spreekt. Met de negenennegentig schapen in de eerste gelijkenis had Hij ook al naar hen verwezen. Daar gaat het niet echt over negenennegentig *rechtvaardigen*, maar over hen die van zichzelf vonden dat zij rechtvaardig waren en dachten dat zij geen bekering nodig hadden. In de tweede gelijkenis verdwijnen ze even uit het zicht (over de negen munten wordt niets gezegd), maar nu gaat de Heer Jezus veel verder en schildert hun werkelijke toestand.

Zagen we in de jongste zoon de mens in zijn openlijke rebellie tegen God, in de oudste zoon zien we de mens in zijn *eigengerechtigheid* en *zelfvoldaanheid*. Van beide soorten had je er veel in Israëel, en overal trouwens. De farizeeën beschouwden zichzelf als rechtvaardigen. Zo zijn er veel mensen, die van zichzelf denken dat ze wel goed zijn. Ze gaan er zelfs vanuit dat indien er een hemel bestaat, er geen enkele reden is hun de toegang te weigeren. Ze doen immers niets dat verkeerd is! De farizeeën en de zondaars worden door de Heer Jezus echter naast elkaar gesteld als 'broers'. De oudste zoon spreekt over 'die zoon van u', hij voelt zich niet verbonden met de jongste zoon. Maar de vader antwoordt met: 'deze broer van jou.'

De oudste zoon had als erfenis een *dubbel* deel van de andere kinderen (Dt 21:17); hij was dus bevoorrecht. Zo bekritiseert de Heer Jezus de farizeeën en de schriftgeleerden: zij hadden eigenlijk een dubbel deel. Zij kenden de Schriften, ze waren er dagelijks mee bezig, discussieerden erover, maar toch kenden ze God niet! Om het maar rechtuit te zeggen: hun hart was even ver van God verwijderd als dat van de zondaars. Ze leken van buiten vroom en gehoorzaam, ze hielden van wetjes en regeltjes die ze dan mooi konden volbrengen, maar van binnen waren ze even ver van God afgedwaald. Als puntje bij paaltje komt, wordt de ware toestand van de oudste zoon openbaar. Om te beginnen gebruikt hij zoals gangbaar was geen eretitel voor zijn vader, terwijl de jongste zoon dit wel doet (vs. 21). Vervolgens beledigt hij zijn vader, doordat hij weigert naar het feest te komen dat zijn vader organiseert. Zijn

hele gedrag openbaart een wezenlijke *vijandigheid* tegenover zijn vader en een gebrek aan liefde. Hij zou, zo zegt hij zelf, zich niet ervoor geschaamd hebben om feest te vieren met zijn vrienden – dit ondanks het verdriet van zijn vader om de verloren zoon en ondanks zijn broer die in ellende leefde. Let wel: hij verlangde er niet naar om feest te vieren met zijn *vader*, maar met zijn *vrienden*. Ook niet samen met zijn vrienden bij zijn vader. Zijn vader moest er wat hem betreft liever helemaal niet bij zijn. Uiterlijk leek deze zoon wel bij de vader te zijn, maar innerlijk was zijn hart *ver* van zijn vader. Hij veroorzaakte geen openlijke schande zoals zijn broer, maar in zijn hart was hij geen haar beter. Misschien bleef hij wel gewoon werken bij zijn vader, omdat daar goed geld of een grote erfenis te verwachten viel. Als het erop aankomt, blijkt ieder mens ten diepste afkerig te zijn van God.

Zulke mensen kunnen ook niet omgaan met de *genade* van God. Ik heb het al regelmatig gemerkt in gesprekken met mensen. Ze willen iets ‘doen’. Het kan toch niet zo zijn, dat de genade van God ‘gratis’ is. Dat is al te gemakkelijk, dat willen ze niet, dat kan niet. Maar het kan nu juist niet anders (Rom 3:24)! Dat was precies de boodschap die de Heer Jezus verkondigde. Hij wil redden, maar uit *genade*.

De reactie van de vader

De genade van God blijft werkzaam en de vader gaat naar buiten. God heeft de farizeeën ook lief en Hij wil

even genadig voor hen zijn als voor *andere* zondaars. De vader zoekt zijn oudste zoon op en hij spoort hem aan. Opnieuw zien wij hier een smekende God, die zegt: 'Kom toch tot Mij.' Het is er de Heer helemaal niet om te doen om de farizeeën af te wijzen. Zijn liefde en genade zijn zo groot! Hij wil ook hún harten winnen. Speciaal daarom vertelt Hij dit stuk van de gelijkenis.

Maar de oudste zoon blijkt helemaal geen liefde te hebben voor zijn vader, hij beschouwt hem slechts als zijn *werkgever*. Dat blijkt ook uit de aanspraken die deze oudste zoon maakt. Heel zijn leven heeft hij gewerkt als een slaaf. Ooit zou hij een erfenis krijgen. Wat hij blijkbaar niet beseft, is dat hij zijn deel van de erfenis sowieso zou krijgen. En dat niet op grond van zijn verdiensten of prestaties, maar eenvoudig omdat hij de zoon van zijn vader was. Hij zag zijn vader slechts als *werkgever*, niet als *vader*. Toch had de vader deze zoon lief en nodigde hij hem ook uit naar binnen te komen.

DE WEG TOT DE GENADE VAN GOD

De weg terug

Nu we Gods hart, vol van liefde en genade, overdacht hebben en de ellende gezien hebben die het leven zonder God met zich meebrengt, is het tijd te spreken over de weg tot God. De terugkeer van de jongste zoon naar zijn vader toont ons de basiskenmerken van de bekering. In de bekering van de verloren zoon kunnen we *drie* stappen onderscheiden. Elk van die drie stappen was noodzakelijk voor de verloren zoon om weer teruggebracht te worden in de gemeenschap met zijn vader. Ook de ongelovige doorloopt in het proces van de bekering deze drie stappen.

Bij *bekering* gaat het erom dat men zijn eigen zonden gaat belijden, nadat men tot het besef daarvan is gekomen; dat men zichzelf veroordeelt; dat men beseft zich op niets anders te kunnen beroepen dan op het kruis van Golgota en men zodoende God rechtvaardigt in zijn handelen. Evenals de jongste zoon, heeft de zondaar alles verbeurd en kan hij alleen maar – vuil van zonden – naar God toegaan. Want ieder mens heeft het totaal verdorven en is het niet waard dat God naar hem omziet. Dat is echter *buiten* de liefde en de genade van Gods hart gerekend. De bekering heeft *twee* kanten, een innerlijke en een uiterlijke kant. De innerlijke kant be-

treft het hart en de gedachten, de uiterlijke de levenswijze, het gedrag. Dat zien we ook bij de weggelopen zoon. Er verandert eerst iets in zijn hart. Zijn hart, dat hem eerst wegvoerde van de vader, verandert en het raakt gericht op zijn vader. De gedachten die de vader vergaten, brengen nu de vader in herinnering. Met de uiterlijke kant, zijn daden, gaat het net zo. De voeten die weggingen van de vader, keren nu naar de vader terug.

Maar ook de discipelen hoorden de Heer deze gelijkenissen vertellen. We moeten immers bedenken dat ook Judas, die Hem later zou verraden, erbij was; en Petrus, die Hem later zou verloochenen; en ook de andere discipelen, die eveneens nog zouden zondigen en Hem in de steek zouden laten. Zij hoorden allemaal deze gelijkenissen. En de Heer richt Zich via hen ook tot elke gelovige die dit hoofdstuk leest, tot u en mij. Deze gelijkenissen hebben ons iets te zeggen in het kader van 'afdwalen' en 'herstel' van onze praktische relatie met God. Het afdwalen van een gelovige verandert weliswaar niets aan de principiële positie die hij als kind van God heeft (een kind van de Vader *blijft* altijd zijn kind), maar wel aan zijn praktische toestand. Aanvankelijk kan hij nog wel lijken op de zoon die hij is, zoals de verloren zoon aanvankelijk nog wel goed gekleed ging. Maar meer en meer raakt het geld op. Meer en meer gaat het geestelijk leven doodbloeden. En uiteindelijk kan zijn praktische toestand zo worden als die van iemand die leeft tussen de zwijnen. Hij is dan vuil en onrein, berooid en buiten de gemeenschap met God. Zo ziet God hem, en zo zal hij ook zichzelf

moeten gaan zien. De realiteit dringt tot hem door. En dan begint de weg tot herstel.

Mogen we nu ook nog eens naar de *oudste* zoon kijken? Hij was actief, hij werkte hard. Dag in, dag uit werkte hij op het land van zijn vader. Er valt eigenlijk op het eerste gezicht niets op hem aan te merken. Je zou haast denken dat het een voorbeeldige zoon was voor de vader. Maar ging het hem om de vader zelf? Laat ik hieruit maar deze belangrijke les halen voor ons: we kunnen wel 'goed bezig zijn' en het kan er allemaal mooi uitzien in ons christenleven, zoals het bij de fari-zeëën op het eerste gezicht ook wel in orde leek. Maar daar wil God ons niet hebben. Het gaat er in de eerste plaats om dat ons *hart* bij God is! Het gaat niet om het werk dat gedaan wordt en de goede reputatie die daar misschien wel bij komt ('wat is dat een goede zoon'); en het gaat ook niet over de beloning die ons te wachten staat ('die zoon verdient een rijke erfenis'). Het gaat erom dat ons *hart* voor Hem klopt! De oudste zoon hoefde helemaal niet te komen met een opsomming van alles wat hij als een goede dienstknecht had gedaan voor zijn vader, om een geitenbokje te krijgen. Als zoon van die vader was *alles* wat de vader had, ook het zijne. God vraagt niet allereerst onze arbeid, wij verkeren niet als arbeiders in zijn huis. Hij vraagt allereerst ons *hart*, wij zijn in zijn huis als *zonen*. Dan pas kunnen wij ook met vreugde arbeiden op zijn landgoed.

Laten we nu kijken naar wat deze stappen ons als christenen te zeggen hebben. Het kan immers gebeuren dat gelovigen ver en lang afdwalen. Maar het komt

nog veel vaker voor, en wel bij elke gelovige, dat hij in de fout gaat en de relatie met God verstoord raakt. Dat hoeft niet noodzakelijk met grove zonden gepaard te gaan. Vaak is het meer een afglijden, een geleidelijk afdwalen. Soms zoals dat van een schaap, soms zoals het kwijtraken van een muntstuk, en soms zoals bij de verloren zoon een moedwillig ingaan tegen God en weggaan van God.

Stap 1: inkeer

Het eerste wat de verloren zoon deed, was *nadenken*. 'Toen kwam hij tot zichzelf' (vs. 17). Hij onderzocht dus zichzelf. Hij vergeleek de situatie waarin hij zich bevond, met hoe het vroeger in zijn leven was. Hij moest vaststellen dat het bergafwaarts gegaan was. Zelfonderzoek en zelfreflectie zijn zaken die voortdurend aanwezig moeten zijn bij de gelovige. Hoe is het met mij gesteld? Hoe is het met uw relatie met God? Bent u voorwaarts gegaan, of juist andersom? Jakobus schrijft aan gelovigen (!): 'Reinigt de handen, zondaars, en zuivert de harten, wankelmoedigen' (Jak 4:8b). En dat schrijft hij bij de oproep om tot God te naderen (vs. 8a); en bij de belofte dat de Heer ons zal verhogen, wanneer wij onszelf vernederen (vs. 10).

Een gelovige moet zich eerlijk in het licht van God durven onderzoeken; en wanneer daar een foute toestand is, daarover wenen en treuren (Jak 4:9). Het is de eerste stap op de weg tot herstel. Neemt u maar even de tijd om daarover na te denken en te bidden. Dat het

werk van de Heilige Geest bij deze stap noodzakelijk is, spreekt vanzelf en is reeds duidelijk aangetoond: 'Doorgrond mij, o God, en ken mijn hart, toets mij en ken mijn gedachten; zie, of bij mij een heilloze weg is, en leid mij op de eeuwige weg' (Ps 139:23-24). Het is gemakkelijker om nu gewoon door te lezen en het nadenken uit te stellen, maar het is beter om eerst eens na te denken en dan verder te lezen. Als u tot de conclusie komt dat u misschien afgedwaald bent, dan is het goed dat u tot uzelf komt en overgaat tot de volgende stap.

Stap 2: beslissen

Het tweede dat hij deed, was een *beslissing* nemen: 'Ik zal naar mijn vader gaan en tegen hem zeggen: Vader, ik heb gezondigd tegen de hemel en tegen u, ik ben het niet meer waard uw zoon genoemd te worden; behandel mij als een van uw dagloners' (vs. 18-19). De verloren zoon heeft zijn toestand ingezien en hij is tot berouw gekomen. Hij vernedert zichzelf. Hij beseft dat hij totaal in de fout is gegaan en dat hij niets heeft aan te bieden om het in orde te brengen met zijn vader.

Als stap één u duidelijk heeft gemaakt dat uw relatie met God niet helemaal goed zit, dan wordt deze tweede stap zeer belangrijk. Als u namelijk hebt ingezien dat u het hebt bedorven en als u daarover berouw hebt. Wat gaat u nu doen met het resultaat van stap één? U moet een *beslissing* nemen, beslissen om op te staan en terug te keren naar de plaats van gemeenschap. Durft u dat? Wilt u dat hier en nu beslissen, als dit bij u het

geval is? Als u hier 'ja' op antwoordt, dan moet u dat meteen maar doen ook. Maak uw beslissing dan aan uw hemelse Vader bekend. Ga op uw knieën en belijdt alles aan de Vader. Besef wel dat u niets hebt aan te bieden. De verloren zoon ging zoals hij was – vuil en blut –, maar hij ging terug naar zijn vader. De Vader kan ons alleen ontvangen op grond van *genade*. Ga niet met alle vroegere prestaties aankloppen, en ga ook niet met allerlei beloften om het weer goed te maken. Ga met *berouw* en met het verlangen om het met God in orde te brengen.

Stap 3: doen

Het derde wat de weggelopen zoon deed, was zijn beslissing *uitvoeren*. 'Hij vertrok meteen en ging op weg naar zijn vader' (vs. 20a; vgl. vs. 21). Niet slechts woorden, maar óók daden. Een beslissing nemen zonder die uit te voeren, is even zinloos als helemaal geen beslissing nemen. En zo gaat de verloren zoon op weg naar huis, nog onzeker over de reactie van zijn vader.

Als u tot het besef gekomen bent dat u eigenlijk niet zo goed bezig bent, en als u besloten hebt dat te veranderen, dan moet u daaraan ook heel praktisch handen en voeten geven. Ga tijd reserveren om te bidden en de Bijbel te lezen (leg een Bijbel boven op de lectuurbak). Vervang uw avond TV, ook al is het uw favoriete programma, door bijbelstudie of bidstond. Onderzoek of er dingen zijn die de plaats van God ingenomen hebben. Zoek zo nodig een broeder of zuster waarin u vertrouwen hebt,

stap naar hem/haar toe en vraag om een gesprek. De Vader zal u hartelijk ontvangen, als u naar Hem terugkeert.

Zo klinkt de boodschap: 'Onderzoek je hart in het licht van God, en laat de Geest onderzoekend aanwezig zijn in je leven'. Je mag weten dat je steeds mag terugkeren naar de Vader, die met open armen op je wacht. Je mag weten dat er een Herder is, die je graag op zijn schouders neemt.

DE HEERLIJKHEID VAN DE GENADE VAN GOD

De zegen van het zoonschap

Het is goed om nu wat uitvoeriger stil te staan bij het onthaal van de verloren zoon door zijn vader. Je zou verwachten dat de vader aanvankelijk *terughoudend* zou zijn. Aan de ene kant wel dolgelukkig, omdat hij zijn zoon terugheeft, aan de andere kant eerder wat afwachtend. Je zou kunnen verwachten dat de vader eerst feestviert, daarna zijn zoon eens goed laat uitslapen en hem op krachten laat komen, om daarna dan een goed gesprek aan te gaan over de vraag hoe het nu verder moet. Maar niets daarvan, de zoon wordt direct overladen met de geschenken van de vader. Het feit dat de vader meteen alles opsomt wat de zoon moet krijgen, wekt de indruk dat hij al daarover had nagedacht vóórdat hij zijn zoon terug zag. Zo heeft de hemelse Vader heel wat in petto om het verlorene dat gevonden is te zegenen. Oftewel: zoals we het ook gezien hebben met betrekking tot de afgedwaalde gelovige, om hem/haar opnieuw te herstellen en te bevestigen in het geloof.

Laat mij u nog even eraan herinneren dat het in Lucas 15 om de rijkdom van Gods *genade* gaat. Ook in de gelijkenis van de verloren zoon is de weg van de bekering niet het hoofdonderwerp. Het is trouwens opmerkelijk

dat er bij de andere twee gelijkenissen gesproken wordt over 'een zondaar die zich bekeert' (vs. 7, 10), maar hier niet. En dat terwijl het schaap en de munt niet de mogelijkheid hadden om zich te bekeren, maar de zoon wel! Dat toont een belangrijk evenwicht, het feit dat het bij de bekering om *twee* partijen gaat. Zij hebben allebei een aandeel, niet fifty-fifty, maar elk voor de volle honderd procent. De Bijbel zegt dat bekering een werk van Godswege is, maar óók dat het een daad van de menselijke wil is. Dat gaat ons verstand te boven, en sommige teksten lijken daardoor in tegenspraak met elkaar. De twee zijden van eenzelfde medaille zijn echter niet in strijd met elkaar, ze vullen elkaar juist aan. Dit is wonderlijk in onze ogen.

Het gaat echter wel *in de eerste plaats* over de genade van God. Dat kunnen we opnieuw duidelijk zien bij de ontvangst van de zoon door de vader. De vader ontvangt de zoon wel als 'degene die het totaal bedorven had', maar zo brengt hij hem niet in zijn huis. God ontvangt ons als de zondaars die we zijn, maar daar laat Hij het absoluut niet bij. Hij stelt ons tot zonen, die in staat zijn om zijn huis eer aan te doen.

[Het zou erop kunnen lijken dat ik de waarde van het zoonschap, als geestelijk groeiproces van een kind van God, loslaat. Dat is echter geenszins de bedoeling. Ik bekijk het zoonschap hier vanuit het oogpunt van onze *positie*, omdat ik denk dat het hier ook als zódanig bezien moet worden. Het gaat om de aanneming van het verlorene (of: het herstel van de afgedwaalde gelovige), en daarbij wordt in dit hoofdstuk met geen woord gerept over geestelijke groei.]

De thuiskomst van de zoon

Laten we dan nu kijken naar de houding van de vader. Hij zag zijn zoon al van ver aankomen, omdat hij op de uitkijk stond. Elke dag keek hij uit naar het moment waarop hij zijn zoon zou zien terugkomen. Hij was uit de gedachten van zijn zoon verdwenen, maar andersom was dat *niet* zo. Wanneer hij zijn zoon ziet, loopt hij hem tegemoet (vs. 20). De zoon krijgt een knuffel en een kus (vs. 20). Zijn belijdenis wordt aangehoord, maar hij ondergaat niet de gevolgen die hij verwacht (vs. 21). Hij krijgt het beste kleed, schoenen en een ring (vs. 22). Ten slotte wordt er feest gevierd en is er een lekkere maaltijd (vs. 24,32).

De ontmoeting (vs. 20-21)

De vader staat op de uitkijk, want hij ziet zijn weggelopen zoon reeds als hij nog veraf is. Het hart van de vader komt direct in actie. Er staat hier een indrukwekkend Grieks werkwoord 'splugchnizomai', dat afkomstig is van het woord 'splugchnon', dat de ingewanden aanduidt. De ingewanden werden beschouwd als de zetel van het gevoelsleven. De nieren en het hart zijn ook belangrijk in het bijbelse spraakgebruik (Ps 7:10; 26:2; Jr 17:10; Op 2:23). Je kunt dit dus lezen in de zin van: 'hij werd in zijn ingewanden bewogen'. Heel zijn binnenste springt op van liefde en bewogenheid voor zijn zoon, die daar aankomt. Hij loopt op hem toe. Het was helemaal niet gebruikelijk en het werd als vernederend beschouwd (dit schijnt nog steeds zo te zijn), wanneer de patriarch van de familie snel liep.

Zo iemand rent niet, maar hij wandelt rustig en statig. Het kan deze vader allemaal niet deren: hij rent naar zijn zoon toe. Als hij dan bij zijn zoon is aangekomen, valt hij hem om de hals en kust hem. Hoe de zoon er ook uitziet en hoe hij misschien ook stinkt in zijn lompen, de vader omarmt hem.

Daarop volgt de belijdenis van de zoon. Die getuigt van een diep besef van schuld en van eigen onwaardigheid. Hij zegt niet zomaar iets als: 'Sorry pa, ik heb een foutje gemaakt'. Nee, hij erkent zichzelf als schuldig en onwaardig. Dat is heel wat. Laat mij trouwens opmerken dat dit ongetwijfeld het moment is, waarop de zoon het verschrikkelijke van zijn dwaalweg inziet. Op het moment dat hij geconfronteerd wordt met de liefde en de genade van zijn vader, ziet hij de volle ernst van zijn zondigheid in. Hij had zich reeds bekeerd in de varkensstal, maar dat was hoofdzakelijk vanwege zijn eigen nood. Nu staat hem niet meer allereerst zijn eigen nood voor ogen. Hij zegt niet zoiets als: 'Vader, mag ik alstublieft voor u werken, want ik heb zo'n honger'. Dat was zijn gedachtegang in de varkensstal. Nu zegt hij: 'Vader, ik heb gezondigd tegen de hemel en voor u, ik ben niet meer waard uw zoon te heten.' Het gaat niet meer om hemzelf, hij is nu nog veel kleiner dan toen hij zijn ellende besefte in de varkensstal. Hij is een gebroken man in de ogen van zijn vader. Zo komt hij tot waarachtige veroordeling van zichzelf.

Zo gaat het wanneer een ongelovige tot God komt, of wanneer een afgedwaalde gelovige terugkeert tot de Vader. Aanvankelijk gaan we terug vanuit het bewust-

zijn van onze eigen *nood*. Maar wanneer we het geweldige hart van God de Vader leren kennen, dan worden we zelf pas echt verbroken. Deze volgorde vinden we ook in Ezechiël 36:24-31. Pas nadat God al zijn zegen over zijn volk uitgestort heeft en het tot Zichzelf heeft teruggebracht (vs. 24-30), pas *dan* (let erop dat vs. 31 met dit woordje begint) krijgt het volk volledig besef van zijn dwaalweg. Door het ontdekken van Gods enorme liefde, zoals die in en door Jezus Christus is getoond, komen wij tot veroordeling van onszelf en tot de oprechte erkenning dat in ons 'geen goed woont' (Rom 7:18). Dan kan God zijn rijke schat van geestelijke zegen over ons uitstorten.

De geschenken (vs. 22)

De weggelopen zoon verwachtte dat hij als *arbeider* zou mogen werken bij zijn vader. Zoveel begrip had hij misschien wel van de liefde en de genade van zijn vader. Wat de zoon niet verwachtte, was dat zijn vader hem weer als zijn *zoon* zou aannemen. Zoveel wist hij kennelijk niet van de liefde en de genade van zijn vader. Maar voor zijn vader kan het beslist niet anders! De vader laat de jongste zoon niet de woorden uitspreken dat hij als een *dagloner* wil werken, want dat past hem niet en dat past vooral de vader niet. De vader handelt niet met de zoon naar wat hij verdient, maar naar zijn eigen *vaderhart*. De vader in de gelijkenis ontvangt zijn zoon, zoals hij op hem afkomt. Maar zo brengt hij hem *niet* in zijn huis. Eerst krijgt hij een nieuw kleed, een ring en sandalen. Deze drie geschenken zorgen ervoor dat hij als een zoon des huizes thuiskomt. De vader

brengt hem in zijn huis, niet als dagloner (het voorne-
men van de zoon) of als bedelaar, maar als zijn *zoon*.
De positie van de vader bepaalt de positie van de zoon.
De genade wordt immers afgemeten naar Wie God is,
niet naar wie wij zijn. Daarom is de genade van God
zo overvloedig.

Wanneer wij op onze eigen onwaardigheid zien, dan
hebben we de oprechte neiging tevreden te zijn met de
laagste plaats in de hemel. Vanuit het perspectief van
onze onwaardigheid is dat een mooie, nederige hou-
ding. Het is de houding die deze zoon ook aanneemt.
Maar het is een gedachte die losstaat van de genade
van God. We denken dan veel te gering van God, zijn
liefde en zijn genade over ons. Hij heeft ons niet verlost
uit de modder om ons als slaaf in de achterzaal van de
hemel een baantje te geven, maar om ons als zonen een
plaats aan zijn tafel te geven. Hij heeft ons geroepen 'tot
zijn eeuwige heerlijkheid in Christus Jezus' (1 Pe 5:10).
Hij heeft ons gered 'tot verkrijging van de heerlijkheid
van onze Heer Jezus Christus' (2 Tes 2:14).

Met het beste kledingstuk wordt mogelijk bedoeld op het
kledingstuk van de vader zelf. Het was namelijk gebruikelijk
dat de patriarch van de familie het beste kledingstuk droeg.
Van de vuilheid van de zoon wordt niets meer gezien:
de lompen waarin hij gekleed ging en het vuil van het
werk dat hij had verricht. Zo wordt de berouwvolle zon-
daar bekleed met Christus (vgl. Gal 3:27; 2 Kor 5:16-17).
Aan wie hij vroeger was, wordt niet meer gedacht. Wij
blijven niet steken in de schande van ons oude leven.
We dragen niet meer het beeld van de gevallen mens,

en hoe die in ons eigen leven zichtbaar is geweest. We zijn ingelijfd in de nieuwe mens, een nieuw soort mens naar het beeld van Jezus Christus. En dat beeld (of beter: Hij) wordt nu in elk van ons persoonlijk meer en meer zichtbaar (1 Kor 15:47vv.). 'Hij is het beeld van de onzichtbare God' (Kol 1:15). God is zichtbaar geworden in de Heer Jezus Christus. En Hij wordt dan weer zichtbaar in en door ons heen (Kol 3:10). Het ontvangen van een prachtig kleed gold als een speciaal eerbetoon (vgl. Est 6:6-11). En het *is* een eer voor geredde zondaars om iets van de Heer Jezus te kunnen laten zien in deze wereld (1 Joh 4:17).

De ring is mogelijk een zegelring. Deze was een bewijs van het lidmaatschap van de familie en gaf autoriteit en aanzien. De ring werd gebruikt bij contractuele beslissingen (vgl. Gn 41:42; Est 3:10; 8:2). Ieder die zo'n ring droeg, had zeggenschap; en gewoonlijk waren dat de vader en de zonen, maar zeker geen knechten. De verbondenheid tussen vader en zoon werd erdoor tot uitdrukking gebracht. Zoals de vader handelt, zo doet ook de zoon. De vader moet niet meer zelf alle zaken gaan bespreken en bekrachtigen, dat kunnen de zonen ook. Ze hebben het van hem geleerd, ze kennen zijn denken, zijn motieven, zijn verlangens, enz. Ze doen zoals de vader zou doen. Hoe denkt u dat de jongste zoon verder door het leven zal gaan? Zoals zijn vader! Hij heeft nu werkelijk een aardje naar zijn vaartje: 'Weest dan (...) zoals uw hemelse Vader' (Mt 5:48). Het zien op de genade van God verandert ons veel meer dan het zien op onze eigen onwaardigheid.

De schoenen zijn sandalen of zolen, die aan de voeten worden gebonden. Ook deze onderscheiden de zonen van de dienstknechten, want dienstknechten moeten blootsvoets in het huis van hun meester binnengaan. Maar een zoon mag onbelemmerd het huis van zijn vader betreden. De teruggekeerde zoon komt in een heel andere levenssfeer. De varkensstal en de drek zijn ingeruild voor het vaderhuis en de gezinssfeer. Zo betreedt de geredde zondaar een nieuwe wereld, de toekomstige eeuw. Die wereld is nog toekomstig, maar toch is het nu al een geestelijke werkelijkheid. De sfeer is er al, want wij zijn reeds een nieuwe schepping in Christus. Wij bewegen ons nú al in de toekomstige sfeer van de heerlijkheid, van de hemel, terwijl we nog op aarde zijn. Wij verkeren nu reeds in zijn hemels koninkrijk en verspreiden de sfeer van dat rijk om ons heen: geen haat maar liefde, geen wrok maar vergeving, geen hoogmoed maar nederigheid, geen wrevel maar verdraagzaamheid, geen leugen maar waarheid, geen verdriet maar vertroosting, geen onrecht maar rechtvaardigheid, geen jaloersheid maar vrijgevigheid (zie 1 Kor 13 en Gal 5:22). De sfeer van de hemel wordt geademd op aarde.

Het feest (vs. 23-24)

De vader is dolblij dat zijn zoon teruggekomen is. Hij is ontzettend blij en hij organiseert direct een heus feest met het gemeste kalf. Het gemeste kalf was een uitgekozen dier, dat gevoederd werd om geslacht te worden bij speciale gelegenheden (bijv. een huwelijksfeest), of bij de ontvangst van een speciale gast. Het feit dat een

kalf (geen geit of schaap) wordt gekozen, wijst erop dat de vader een groot feest heeft gepland, misschien wel voor het hele dorp. Want de oudste zoon spreekt even later slechts over een geitenbokje om feest te vieren met zijn vrienden! Dit komt duidelijk overeen met wat we in de eerste twee gelijkenissen hebben gevonden. De herder en de vrouw roepen hun vrienden/vriendinnen en burens bijeen. 'Verblijdt u met mij', zeggen de herder en de vrouw. En ook de vader wil een feestmaal vol blijdschap aanrichten. In het Grieks staan hier eigenlijk twee werkwoorden: 'euphraino' (verheugen, blij maken/zijn), en 'phago' (eten, een maaltijd nuttigen).

Het is feest, er is vreugde op aarde en in de hemel. Iedereen deelt in de vreugde van de vader. Aangezien wijzelf vergeving hebben ontvangen van Godswege, kunnen wij niet anders dan evenals de Vader ons verheugen over het verlorene dat gevonden en gered is. Of: over de afgedwaalde gelovige die teruggekeerd is. Het is immers vanzelfsprekend voor zondaars, die zelf aangenomen zijn door de Vader, dat zij delen in de vreugde van de Vader over het verlorene dat gevonden is en over de genade van God die de vrije loop gekregen heeft.

Het hoofdstuk begint met een letterlijke maaltijd (de Heer at met zondaars); en het eindigt ook met een maaltijd in de derde gelijkenis. Het is veelzeggend. De Heer Jezus at met de zondaars, omdat Hij hun een maaltijd wilde aanbieden, waarbij zij als *zonen* zouden mogen aanzitten.

De vader

De vader brengt zijn verloren zoon in huis als zijn *zoon*, niet als een *dagloner*. Het zou al een grote gunst zijn geweest, wanneer de vader deze onwaardige zoon werk zou hebben gegeven. Maar God in zijn grote genade geeft altijd veel meer dan wat men zou kunnen verwachten. De genadebewijzen van de vader zijn *overvloedig*. Zo is het Vaderhart van God. En zo wordt ook een zondaar die tot bekering komt, als volwaardig kind van de hemelse Vader aangenomen. Hij wás dood, maar leeft nu. Hij wás verloren, maar is gevonden. Hij was gescheiden van God, maar hij wordt in volledige gemeenschap gebracht met de Vader, de Zoon en de Heilige Geest. En zo is het ook voor de afgedwaalde gelovige. Hij wordt weer voluit aangenomen als zoon in het huis van de Vader, de gemeenschap wordt hersteld. In elk van de drie gelijkenissen is er dan ook een 'thuiskomst'.

De vader neemt *alles* voor zijn rekening. Eenzelfde gedachte vinden we ook in de andere twee gelijkenissen. Het schaap hoeft niet meer te lopen: de herder draagt het, hij ontziet zich geen moeite. Hij belast zich met de hele zorg voor het schaap. In de gelijkenis van de verloren munt is het de vrouw, die alle arbeid verricht; ook zij spaart zich geen moeite. Zó belangrijk is het gevondenene voor de vindsters. Ze hebben er alles voor over. Wat een prachtig beeld geeft dit van de God van alle genade, in zijn verlangen om zondaars te zoeken en te ontvangen. Hij heeft er echt alles voor over. Hij heeft zelfs zijn eigen Zoon niet gespaard, maar Hem voor

ons allen overgegeven (Rom 8:32). En dat niet alleen om ons te verlossen en te redden, maar om ons bovenal met Hem, de Opgestane, ook nog eens alle dingen te schenken. Of anders gezegd, om ons het *zoonschap* aan te zeggen!

Van zondaar tot zoon, door de genade van de God van alle genade.

*‘Omgordt daarom de lendenen van uw verstand,
wees nuchter en hoopt volkomen op de genade
die u gebracht wordt bij de openbaring van
Jezus Christus.’*

GERAADPLEEGDE LITERATUUR

Arnold Clinton E. (General Editor), Zondervan Illustrated Bible Backgrounds Commentary, Grand Rapids, Michigan 2002.

Bavinck C.B. Ds., Het evangelie van Lucas.

Beers Gilbert V., De reis door de bijbel, Medema, Vaassen 2001.

Bruins C., Hij heeft onder ons gewoond, Medema, Vaassen 1984.

Darby J.N., De God van alle genade, Uit het Woord der Waarheid, Aalten.

Darby J.N., De Man van Smarten, Uit het Woord der Waarheid 2001.

Darby J.N., Synopsis van de bijbel, deel V Mattheüs-Lukas, Uit het Woord der Waarheid, Winschoten.

Gooding D., Volgens Lukas: Een nieuwe verklaring van het derde Evangelie, Medema, Vaassen 1995.

Grant F.W., The Numerical Bible, the Gospels, Loizeaux brothers, Neptune, New Jersey 1899.

Hole F.B., The gospels and acts, Central Bible Hammond Trust, Wooler, Northumberland, Reprinted from Edification 1937-39 and Scripture Truth 1940 & 1942-44.

Klein Haneveld Jb., Studies in het evangelie van Lucas, Het Morgenrood No. 149, Bodegraven.

Koehlin J., Gods Woord voor elke dag, deel 4; Jeremia 14 – Lukas 15, Uit het Woord der Waarheid, Aalten.

Medema Henk P., God: bewegend, bewogen, Medema, Vaassen 2007.

Poole M., A commentary on the Holy Bible, vol. III: Matthew-Revelation, MacDonald Publishing Company, McLean, Virginia.

Walvoord John F. & Zuck Roy B., The Bible Knowledge Commentary, New Testament, Cook Communications Ministries, Colorado 2004.

Wiersbe W., Elk hoofdstuk apart, Medema, Vaassen 2002.

Dat ik deze literatuur aanhaal, betekent niet dat ik ook akkoord ga met alles wat erin staat. Ik ben al deze schrijvers echter wel oprecht dankbaar voor hun werk.